

Wyrażanie ocen i negocjowanie postaw w uzasadnieniach wyroków Sądu Najwyższego Stanów Zjednoczonych oraz Trybunału Konstytucyjnego w Polsce. Perspektywa konfrontatywna

Wartościowanie uważa się za jedno z najbardziej fundamentalnych zjawisk w języku i przyjmuje się, że jest obecne praktycznie w każdej formie komunikacji językowej. Językowych środków wartościujących używamy do sygnalizowania naszego stanowiska (naszych ocen) wobec innych osób, rzeczy lub zjawisk. W tym sensie środki wartościowania są niezbędne w negocjowaniu relacji społecznych czy zawodowych.

Analiza wartościowania w dyskursie stanowi następcza sporo problemów badaczom z uwagi na to, iż wyrażenia wartościujące mogą być konstruowane zarówno w sposób jawny i oczywisty, jak również w sposób bardziej ukryty i dorozumiany, na przykład opierając się na wartościach wspólnych dla autora i odbiorcy tekstu. Co więcej, sposoby wyrażania ocen, ich wzmacnianie czy identyfikacja źródeł wartości zależą od wielu czynników, takich jak chociażby indywidualny styl autora, kontekst danego wypowiedzenia, typ dyskursu, czy też rodzaj gatunku w którym wartościowanie jest realizowane. Dyskurs sądowy pozostaje obszarem stosunkowo mało zbadanym z punktu pod względem zjawiska wartościowania. Olbrzymie znaczenie uzasadnień sądowych charakteryzuje nie tylko system *common law*, decyzje sądów najwyższych pełnią także bardzo złożone funkcje interpretacyjne, polityczne czy systemotwórcze.

Celem niniejszego projektu jest przedstawienie systematycznego opisu środków językowych, oraz strategii komunikowania ocen przez sędziów sporządzających uzasadnienia do wyroków sądowych w ujęciu porównawczym. Analiza ma na celu znalezienie odpowiedzi na następujące pytania:

Jak konstruowane jest wartościujące stanowisko sędziego i jaka jest rola wyrażen wartościujących w uzasadnieniach decyzji stosowania prawa?

Czy sędziowie dokonując ocen posługują się schematycznymi i powtarzalnymi wyrażeniami?

W jaki sposób dochodzi w tekście do prozodycznego rezonansu dokonanych wyborów semantycznych?

Jakie są strategie dystansowania się sędziów względem ocenianego obiektu (np. argumentacji stron postępowania, argumentów innych sędziów, itd.) oraz jak kształtowane są relacje w stosunku do innych uczestników interakcji?

Czy sposoby wartościowania różnią się w zależności od języka, systemu i kultury prawnej, typu uzasadnienia: uzasadnienie sądu a zdanie odrębne?

Analizy w ramach projektu zostaną przeprowadzone z wykorzystaniem metod lingwistyki korpusowej oraz analizy dyskursu.

Wyniki zostaną zaprezentowane na 6 konferencjach krajowych i zagranicznych. Planowana jest publikacja monografii w wydawnictwie zagranicznym.